

Nationale Nachtvliedernacht 2022

Koele nachten, maar een groot succes

Op 1 en 2 juli vond dit jaar voor alweer de 18e keer de Nationale Nachtvliedernacht plaats. Het is een evenement waarbij er door het hele land in hetzelfde weekend naar nachtvlieders wordt gekeken. Veel mensen hebben er geen idee van dat er in Nederland bijna 2400 verschillende soorten voorkomen. Verspreid door heel het land worden daarom ieder jaar verscheidene excursies georganiseerd waar iedereen die geïnteresseerd is op af kan komen.

Het doel van de avonden: zo veel mogelijk mooie soorten zien, een stukje educatie voor beginners, en meer mensen enthousiast maken voor deze verborgen wereld. Dit jaar werden er op meer dan vijftig locaties excursies georganiseerd.

Tijdens de Nationale Nachtvliedernacht worden de nachtvlieders op verschillende manieren gelokt. Een veelgebruikte methode is een laken met een felle lamp. Vaak worden ML- of HPL-kwikdamplampen gebruikt, omdat deze fel zijn en tevens veel uv-licht bevatten. De ervaring leert dat de meeste soorten nachtvlieders beter worden aangetrokken door een lamp die een bepaalde mate van uv-licht uitzendt. Ook blacklight- en ledlampen (mits ze uv uitstralen) trekken nachtvlieders aan. Bij het laken is het echter fijner om een felle lamp te hebben, aangezien je de kleuren van de vlinders dan ook beter kan zien. Voor een excursie als de Nationale Nachtvliedernacht is dat ook veel leuker.

Een andere methode om de nachtvlieders te lokken, is door te 'smeren'. Smeer is een mengsel van allerlei zoetheid, waarbij er ook iets van alcohol wordt toegevoegd. Vaak worden suiker, stroop, appelmoes (of vruchtenjam) en bier of wijn gebruikt. De stroop zorgt er ook voor dat het mengsel niet te dun wordt, zodat je het makkelijk op de bomen kunt smeren. De zoete geur in combinatie met de geur van de alcohol trekt de nachtvlieders aan. Als de vlinders het ingesmeerde plekje op de boom eenmaal gevonden hebben, beginnen ze met drinken. Op deze manier kan je soorten lokken die zich moeilijk met licht laten vangen; denk aan verschillende soorten weeskinderen en piramidevlinders én mooi bekijken terwijl ze drinken. Voor de mensen die op hun slaap gesteld zijn en liever niet tot diep in de nacht opblijven, is een nachtvliederval een mooie uitkomst. Het is een bak of kist waar aan de bovenkant twee plexiglas plaatjes schuin naar beneden in zijn geplaatst. In het midden komen ze niet tegen elkaar aan, zodat er een gleuf ontstaat. De kist is nu eigenlijk een soort trechter geworden. Boven de

gleuf wordt een felle lamp gehangen. De nachtvlieders komen af op het licht en vallen op de plexiglas plaatjes via de gleuf in de val. Het is gebruikelijk om in de val eierdozen te leggen, zodat de nachtvlieders meteen een schuilplekje kunnen vinden. De volgende ochtend kunnen de vlinders gedetermineerd en weer losgelaten worden.

Voor mensen die nog nooit eerder naar nachtvlieders hebben gekeken, is een avond vangen met een laken en een felle lamp een hele belevenis. De meeste excursies zijn dan ook heel toegankelijk, om zo iedereen wat mee te laten krijgen van welke soorten op het laken verschijnen. Op een 'goede' avond – een hoge temperatuur, hoge luchtvochtigheid en het liefst wat bewolkt – kunnen soms honderden vlinders gelokt worden met licht. Voor veel beginners gaat dit veel te snel. Tijdens de Nationale Nachtvliedernacht is er echter tijd om stap voor stap de soorten te leren herkennen. Het is als beginner namelijk veel leuker dat je na een avondje 'nachtvlinderen' nog steeds weet wat je nou precies gezien hebt.

Tekst:
Rik Wever
De Vlinderstichting

Nachtvlieders drinken smeer via hun roltong, zoals deze piramidevlinder laat zien.

De Vlinderstichting stond zoals elk jaar in het Groot Arboretum in Wageningen. Daar kwamen enkele tientallen belangstellenden op af.

Ongunstige weersomstandigheden?

Met regen en onweer zou de nachtvlindernacht letterlijk in het water vallen, en dat zou erg jammer zijn. Het is niet zo dat tijdens lichte regenbuien er geen vlinders vliegen, maar een stortbui vinden de vlinders (en alle nachtvlinderspullen) toch minder leuk. Maar de fikse onweersbuien van een nacht eerder hadden op de vrijdag- en zaterdagavond plaatsgemaakt voor rustig, kraakhelder weer met een vrij lage nachttemperatuur van rond de twaalf tot vijftien graden. Op grote aantallen nachtvlinders hoef je dan niet te rekenen, maar voor beginners is het wel een stuk beter bij te benen om de aanwezige soorten te herkennen. Wanneer het helder is, koelt het sneller af dan bij bewolkt weer, waardoor de nachtvlinders minder actief worden. Ook zorgt de maan (als die aanwezig is) met helder weer vaak ook voor een bepaalde mate van lichtconcurrentie. Begin juli vliegen er overigens veel verschillende soorten, dus ook met wat minder goede weersomstandigheden vang je dan altijd wel iets. Je moet in deze tijd van het jaar trouwens wel even geduld hebben, want het is pas rond half 11 donker. Voor de kinderen die geïnteresseerd zijn, is het in ieder geval een goed excuus om een keertje wat langer op te blijven. Ondanks dat de weersomstandigheden niet ideaal waren, ging de teller op sommige locaties toch richting de honderd soorten. Let wel op het feit dat als je met meerdere lakens gaat staan, je uiteraard ook meer soorten vlinders vangt. Op enkele locaties zullen er ongetwijfeld meerdere lakens opgesteld zijn, terwijl andere excursies maar één laken hadden opgehangen. Hierdoor zijn de lijstjes van het totaal aantal soorten per locatie niet echt met elkaar te vergelijken. Wel is het leuk om te kijken naar de soorten die op de meeste locaties zeer algemeen voorkomen, maar natuurlijk ook naar de zeldzaamheden die op het laken, in de val of op het smeer opdoken.

Veel gezien

Soorten die vrijwel op iedere locatie werden gezien, waren de grijze stipspanner (*Idaea aversata*), graswortelvlinder (*Apamea monoglypha*), kleine zomervlinder (*Hemithea aestivaria*), gerande spanner (*Lomaspilis marginata*), gewone spikkelspanner (*Ectropis crepuscularia*), ringspikkelspanner (*Hypomecis punctinalis*), gewone stofuil (*Hoplodrina octogenaria*), donkere marmeruil (*Deltote pygarga*), groot avondrood (*Deilephila elpenor*) en hyena (*Cosmia trapezina*). Opvallend waren de vele meldingen van v-dwergspanner (*Chloroclystis v-ata*) en vuursteenvlinder (*Habrosyne pyritoides*). Dit zijn twee soorten die vrij algemeen zijn, maar nooit met grote aantallen tegelijk gezien worden. Bij de microvlinders deed de gewone grasmot (*Chrysoteuchia culmella*) het als verwacht erg goed, maar ook de gevlamde bladrollers (*Archips xylosteana*) waren op sommige locaties nog in vrij grote aantallen aanwezig. Ook de bleke grasmot (*Crambus perlella*), gewone witvlakbladroller (*Hedya nubiferana*), loofboomblad-

roller (*Gypsonoma dealbana*), bonte brandnetelmot (*Anania hortulata*) en uiteraard de spikkelbladrollers (*Cnephasia spec*, deze zijn als imago nauwelijks te onderscheiden) deden het goed.

Er werden tijdens de nachtvlindernacht ook enkele zeldzame soorten gevangen. Op plekken in Drenthe en Overijssel werd het eikenblad (*Gastropacha quercifolia*) aangetroffen. In Limburg werd de zuidelijke tandvlinder (*Drymonia velitaris*) waargenomen, en op meerdere plekken in het land kwamen mensen de marmeruil (*Polia nebulosa*) tegen. Bij Heerde werd een schapengrasuil (*Apamea furva*) gevangen. Ook tijdens de tweede avond werden er in Limburg weer enkele leuke soorten gezien, zoals de zwartvlekspikkelspanner (*Menophra abruptaria*), zwartrandgrasuil (*Apamea epomidion*) en het eikenweeskind (*Catocala promissa*). In Oost-Groningen werd een bonte beer (*Callimorpha dominula*) gevangen. In Stein werd de groene geelvleugeluil (*Polyphaenis sericata*) opnieuw gezien, en in de Meinweg vonden nachtvlinderaars weer een varenuil (*Callopietria juvenina*). Uiteraard werden er naast deze soorten nog veel meer leuke soorten gezien. In de duinen en in Zuid-Limburg kwam men de meeste zeldzaamheden tegen.

Op naar volgend jaar!

In 2023 wordt de Nationale Nachtvlindernacht gehouden op 15 en 16 september, veel later in het jaar dus. Dit betekent dat er dan compleet andere soorten gezien zullen worden in vergelijking met dit jaar. Dit maakt het nachtvlinderen dan ook zo leuk: iedere keer zie je wel iets anders, en over het hele jaar kom je andere soorten tegen. De maand september is ook een heel goede maand om te smeren, omdat er voor de vlinders dan ook weinig meer bloeit om hun voedsel uit te halen. Laten we hopen op goed weer, dan komen die nachtvlinders vanzelf!

Rik Wever

De vuursteenvlinder werd tijdens de nachtvlindernacht veel gezien. Door de tekening op zijn vleugels is hij niet te verwarren met andere soorten.